

SOCIALE FORHOLD, SUNDHED OG RETSVÆSEN

2004:16 • 16. september 2004

Dagpenge ved graviditet, fødsel og adoption 2003

I 2003 fik 44.000 fædre dagpenge ved barselsorlov. Det svarer til 68 pct. af de 65.000 børn, der blev født i 2003. Den gennemsnitlige orlovsperiode i 2003 var på 3,4 uger blandt fædrene. Det samlede antal dagpengeuger steg med 41 pct. i forhold til 2002. Som noget nyt er der foretaget opgørelser over orloven med udgangspunkt i de fødte børn. For hvert nyfødt barn i 2002, hvor mindst én af forældrene holdt orlov, holdt forældrene i 2002 og 2003 i gennemsnit 342 dages orlov før og efter fødslen. Efter fødslen holdt forældrene tilsammen 284 dage i gennemsnit - heraf faderen de 16 dage. For 13 pct. af børnene blev der holdt mere end 48 ugers orlov efter fødslen.

1. Statistikens grundlag og indhold

Statistikken om dagpenge ved graviditet, fødsel og adoption er baseret på Danmarks Statistiks sygedagpengestatistikregister. Registret opdateres årligt med oplysninger fra det administrative dagpengesystem, der dækker dagpenge ved såvel sygdom som ved graviditet, fødsel mv.

Årsstatistikken omfatter alle sager, hvor der i løbet af 2003 er sket udbetaling af dagpenge fra kommunen - enten til den sikrede eller som refusion til arbejdsgiveren. Der kan kun udbetales dagpenge til erhvervsaktive, dvs. lønmodtagere (herunder arbejds-løse) og selvstændige, men normalt fx ikke til uddannelsessøgende eller kontant-hjælpsmodtagere.

Baggrundsoplysninger Til statistikregistret er der tilføjet oplysninger på personniveau om socioøkonomisk status og erhverv. Disse oplysninger er hentet fra den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik.

Ny lovgivning har ført til nye tabeller Den 27. marts 2002 trådte nye lovregler om udvidet og fleksibel barselsorlov i kraft. Reglerne beskrives i afsnit 5.

For at belyse anvendelsen af de nye orlovsregler er der fra denne opgørelse medtaget en række nye tabeller, hvor udgangspunktet tages i de børn, der er født i 2002 efter lovens ikrafttræden. For disse børn er der gennemført en række analyser af, hvordan moderen og faderen har fordelt deres orlov i såvel 2002 som i 2003.

Da de nye regler indebærer, at forældrene kan udskyde en del af orloven helt til barnet fylder 9 år, er det dog ikke muligt at belyse anvendelsen af de nye regler fuldt ud.

Revision af opgørelsesmåden I de øvrige tabeller er der gennemført en række tekniske revisioner i forhold til tidligere offentliggørelser. Revisionerne vedrører især afgrænsningen af antallet af dagpengedage i året og af de afsluttede dagpengesager. Revisionerne betyder, at tallene fra og med 2002 ikke fuldt ud kan sammenlignes med tidligere år.

Metode og begreber De anvendte begreber og beregningsmetoder er nærmere beskrevet i afsnit 4. Her skal blot nævnes, at moderens orlov de første 14 uger efter fødslen i den artikel normalt benævnes *fødselsorlov*, mens faderens særlige 2-ugers orlov benævnes *fædreor-*

lov. Begrebet *barselsorlov* benyttes her om den fælles 32-ugers orlovsperiode og om udskudt og forlænget orlov.

2. Hovedoversigter

Oversigtstabel 1 viser udviklingen i de udbetalte beløb, antallet af dagpengeuger og antallet af modtagere.

Oversigtstabel 1.

Udgifter til dagpenge ved graviditet, fødsel og adoption, antal dagpengeuger og antal personer. 2001-2003

	2001	2002	2003
Udbetalte beløb, mio. kr.			
I alt	4 917	5 572	7 750
Mænd	323	338	441
Kvinder	4 594	5 234	7 308
Modtagere, antal personer med dagpenge i året¹			
I alt	126 523	124 095	138 632
Mænd	45 353	44 878	43 960
Kvinder	81 170	79 217	94 672
Dagpengeuger i året, 1 000 uger			
I alt	1 753	1 942	2 745
Mænd	100	106	140
Kvinder	1 653	1 836	2 606

Anm. Der er fra og med 2002 gennemført metodemæssige ændringer, der betyder, at tallene ikke umiddelbart kan sammenlignes med tidligere år. Tallene for 2001 er her summarisk omregnet efter den nye metode.

¹ Antallet af personer i 2003 inkluderer 2.340 mænd og 848 kvinder, der ikke holdt orlov i 2003, men modtog dagpenge vedr. orlov holdt i 2002 eller tidligere.

*Større udgifter,
flere dagpengeuger og
flere modtagere*

Det samlede udbetalte dagpengebeløb ved graviditet, fødsel og adoption i 2003 var 7.750 mio. kr., - en stigning på 39 pct. i forhold til 2002. Den store stigning hænger sammen med, at den nye forlængede orlov trådte i kraft i løbet af 2002, men først havde fuld virkning fra 2003. Ved vurderingen af stigningen i udgifterne skal man være opmærksom på, at den forlængede barselsorlov samtidig erstattede den tidligere børnepasningsorlov, hvor udgifterne i 2002 var på knap 1,6 mia. kr. Antallet af dagpengeuger er steget med 41 pct. siden 2002, og antallet af modtagere med 12 pct. Stigningen er størst for kvinderne - for antallet af modtagere er der endda tale om et lille fald blandt mændene, hvilket hænger sammen med afskaffelsen af den særlige 2-ugers orlov, der tidligere var reserveret til fædrene i 25-26. uge efter fødslen. Af det samlede antal dagpengeuger blev 5 pct. taget af fædrene.

Uændret fødselstal

Til sammenligning kan oplyses, at der i 2003 blev født 64.682 børn - en stigning på kun 533 børn i forhold til 2002.

*32 ugers fælles orlov
vejer tungest*

Oversigtstabel 2 giver hovedtal for alle sager med udbetalinger i 2003. Det er modernens andel af den fælles orlov på 32 uger med mulighed for forlængelse, der vejer tungest, såvel når der ses på antallet af modtagere som på beløbet. At lidt flere kvinder har taget en del af den fælles orlov end af de 14 uger lige efter fødslen er et resultat af den længere varighed af orlovsperioderne: Da den fælles orlov er længere end de 14 uger efter fødslen, er der en større 'chance' for at orlovsperioden netop er faldet i kalenderåret.

*Udskudt og
forlænget orlov*

Med de nye orlovsregler blev det muligt at udskyde noget af orloven helt til barnet fylder 9 år eller til at forlænge orloven med nedsatte dagpenge. Kun godt 5.000 forældre har i 2003 modtaget dagpenge i forbindelse med udskudt eller forlænget orlov, men hertil skal man huske, at det kun har været muligt at holde den udskudte eller

forlængede orlov efter den almindelige orlov efter fødslen - dvs. at der for de børn, der er født i den sidste del af 2003, ikke endnu har været denne mulighed.

Adoption I alt 1.246 forældre har i 2003 modtaget dagpenge i forbindelse med adoption. Knap 5 gange så mange kvinder som mænd har haft orlov ved adoption.

Oversigtstabel 2.

Alle dagpengesager i 2003 fordelt på art og køn

	Personer med dagpenge-udbetalinger	Udbetalt beløb i året	Dagpenge pr. person med udbetaling i året
	antal	mio. kr.	kr.
Mænd og kvinder i alt	138 632	7 750	55 901
Graviditet	60 651	1 247	20 555
2 uger efter fødsel - fædreorlov	37 458	226	6 041
Fødsel første 14 uger, graviditetsbetinget sygdom	62 818	1 966	31 304
Fødsel 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	83 295	4 101	49 233
Udskudt/forlænget orlov	5 296	141	26 533
Adoption	1 246	69	55 211
Mænd i alt	43 960	441	10 041
2 uger efter fødsel - fædreorlov	37 458	226	6 041
Fødsel første 14 uger	1 803	29	16 149
Fødsel 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	9 427	158	16 765
Udskudt/forlænget orlov	1 172	24	20 356
Adoption	211	4	19 367
Kvinder i alt	94 672	7 308	77 195
Graviditet	60 651	1 247	20 555
Fødsel første 14 uger, graviditetsbetinget sygdom	61 015	1 937	31 751
Fødsel 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	73 868	3 943	53 377
Udskudt/forlænget orlov	4 124	117	28 288
Adoption	1 035	65	62 518

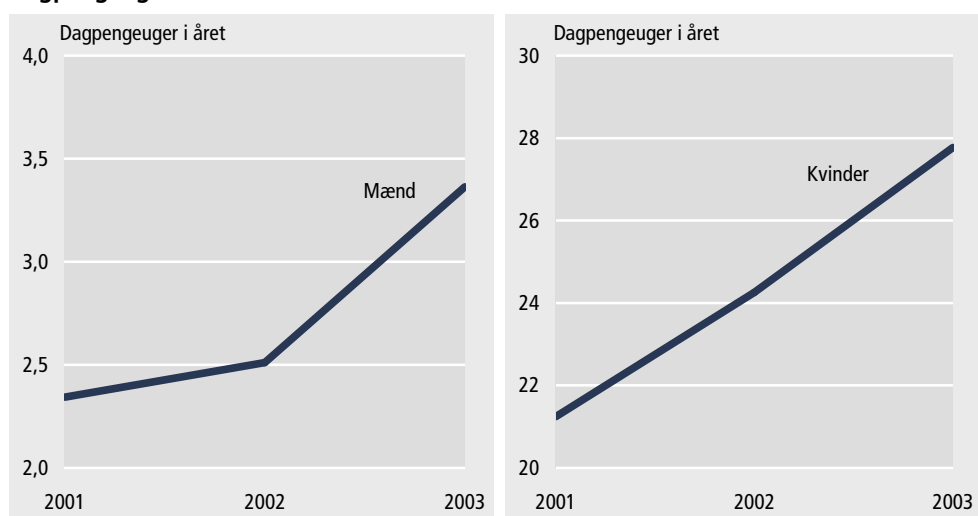
Anm. Opdelingen mellem fødsel første 14 uger og den fælles 32 ugers orlov er usikker - jf. teksten.

Dagpengeuger i året

Figur 1 viser det gennemsnitlige antal dagpengeuger pr. person, der har holdt orlov i året. For såvel mænd som kvinder ses en kraftig stigning.

Figur 1.

Dagpengeuger i året

Dagpengenes størrelse

Det maksimale dagpengebeløb pr. uge reguleres en gang årligt og udgør i 2003 3.113 kr. Det faktiske dagpengebeløb kan dog blive mindre, hvis den pågældende dagpen-

gemodtager har haft en lavere normal arbejdsindtægt (efter arbejdsmarkedsbidrag) end det maksimale dagpengebeløb - det kan skyldes en lav timeløn eller deltidsarbejde. Dagpengene bliver også nedsat, hvis dagpengemodtageren delvis har genoptaget arbejdet.

Dagpenge pr. uge Oversigtstabel 3 dækker sager, der er indledt og afsluttet i 2003. Ved kun at medtage disse sager opnås for det første, at efterreguleringer mv. fra tidligere år ikke spiller ind. For det andet er dagpengene for alle sagerne beregnet ud fra satsen i 2003 - mens man ved at medtage sager, der også havde løbet i 2002, ville have fået en sammenblanding af forskellige dagpengesatser.

Oversigtstabel 3. Gennemsnitlige dagpenge pr. dagpengeuge. Kun sager begyndt og sluttet i 2003

	Dagpenge pr. uge
	Kr.
Mænd og kvinder i alt	2 753
Mænd i alt	3 011
2 uger efter fødsel	3 114
Fødsel første 14 uger	2 866
Fødsel 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	2 908
Retsbaseret udskudt orlov 8-13 uger inden 9 år	2 944
Aftalebaseret udskudt orlov 32 uger inden 9 år	2 913
Aftalebaseret forlængelse på deltid	1 605
Adoption	2 843
Bortadoption, graviditetsbetinget sygdom	..
Kvinder i alt	2 732
Graviditet	2 773
Fødsel første 14 uger	2 584
Fødsel 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	2 889
Retsbaseret udskudt orlov 8-13 uger inden 9 år	2 645
Aftalebaseret udskudt orlov 32 uger inden 9 år	2 571
Aftalebaseret forlængelse på deltid	1 081
Adoption	2 711
Bortadoption, graviditetsbetinget sygdom	..

Mændenes dagpenge er højere For alle sagsarter under ét er dagpengene i gennemsnit 279 kr. højere for mændene end for kvinderne. Det største beløb pr. uge findes for mændenes 2-ugers fædreorlov. At beløbet endda ligger lige over den maksimale dagpengesats skyldes det rent beregningstekniske: Har man taget orlov fra og med mandag i den ene uge til og med fredag i den næste uge, giver det 12 orlovsdage - men man får alligevel udbetalt det fulde dagpengebeløb for 2 hele uger pga. den mistede arbejdsindtægt. De laveste beløb findes ikke overraskende for den aftalebaserede forlængelse på deltid.

Dagpenge til arbejdsgivere og til sikrede Ud af de i alt 138.632 dagpengemodtagere var der for 91.410 tale om, at der i hele eller dele af orlovsperioden blev udbetalt dagpenge som refusion til arbejdsgiveren, hvilket betyder, at de pågældende personer har fået hel eller delvis løn. For 85.285 personer var der tale om, at der blev udbetalt dagpenge direkte til den sikrede i hele eller dele af perioden - dvs. tilfælde, hvor den pågældende ikke har fået hel eller delvis løn, bl.a. selvstændige og arbejdsløse. 38.063 personer gik igen i begge grupper, enten fordi de kun i en del af orlovsperioden fik hel eller delvis løn, eller fordi de både fik dagpenge som lønmodtager og som selvstændig.

Sammenhængen mellem alle sager og afsluttede sager Oversigtstabel 4 viser henholdsvis alle sager og alle afsluttede sager i 2003. Sammenhængen mellem antallet af sager i alt og antallet af afsluttede sager er følgende:

Alle sager	283 460
- Sager, der kun er opstået i forbindelse med personens flytning	5 672
- Sager, der var afsluttet inden året, men hvor udbetalingen skete i året	16 458
- Sager, der var løbende ved årets udgang	42 090
= Afsluttede sager i 2003	219 240

Oversigtstabel 4. Alle sager og afsluttede sager efter art og køn. 2003

	Alle sager med dagpenge i året		Alle afsluttede sager i året	
	Personer	Sager	Personer	Sager
Mænd og kvinder i alt	138 632	283 460	129 612	219 240
Graviditet	60 651	71 987	46 359	54 073
2 uger efter fødsel, fædreorlov	37 458	37 779	34 867	35 148
Fødsel første 14 uger, graviditetsbetinget sygdom	62 818	68 326	52 495	56 037
Fødsel, 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	83 295	96 867	59 064	67 207
Udskudt/forlænget orlov	5 296	6 961	4 205	5 589
Adoption	1 246	1 540	1 002	1 186
Mænd i alt	43 960	52 300	41 485	48 164
2 uger efter fødsel, fædreorlov	37 458	37 779	34 867	35 148
Fødsel første 14 uger, graviditetsbetinget sygdom	1 803	1 982	1 479	1 628
Fødsel, 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	9 427	10 876	8 645	9 891
Udskudt/forlænget orlov	1 172	1 404	1 066	1 275
Adoption	211	259	184	222
Kvinder i alt	94 672	231 160	88 127	171 076
Graviditet	60 651	71 987	46 359	54 073
Fødsel første 14 uger, graviditetsbetinget sygdom	61 015	66 344	51 016	54 409
Fødsel, 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse	73 868	85 991	50 419	57 316
Udskudt/forlænget orlov	4 124	5 557	3 139	4 314
Adoption	1 035	1 281	818	964

Anm. Opdelingen mellem fødsel første 14 uger og den fælles 32 ugers orlov er usikker - jf. teksten.

Antal fødte og antal kvinder med orlov

I oversigtstabel 5 er antallet af kvinder, der har modtaget dagpenge de første 14 uger efter fødselen, sammenlignet med antallet af fødte børn. Tallene omfatter ikke et lille antal kvinder, der ifølge den kommunale kontering ikke har modtaget de særlige dagpenge de første 14 uger, men har benyttet den fælles orlov i den samme periode.

Oversigtstabel 5. Antal kvinder med fødselsdagpenge i forhold til antal fødte. 2003

Moderens alder	Antal fødte	Antal dagpenge-modtagere	Dagpengemodtagere i pct. af antal fødte
I alt	64 682	45 754	71
Under 20 år	854	161	19
20-24 år	6 967	3 994	57
25-29 år	22 540	17 203	76
30-34 år	23 039	16 958	74
35-39 år	9 766	6 597	68
40-44 år	1 460	821	56
45 år eller mere	56	20	36

71 pct. af de nybagte mødre modtager dagpenge

71 pct. af de nybagte mødre har modtaget dagpenge. Andelen er meget afhængig af moderens alder. Blandt de alleryngste mødre er det kun 19 pct. En forudsætning for at modtage dagpenge er en erhvervstilknytning - hvor de yngste i vidt omfang vil være uddannelsessøgende. Moderens alder er opgjort ved begyndelsen af 2003.

Fordeling på amter, efter branche og efter socioøkonomisk status

I tabel 1-5 bagerst i dette hæfte bringes tabeller, der belyser udgifterne samt anvendelsen af graviditets-, fødsels- og barselorlov fordelt på køn og efter amter, branche og socioøkonomisk status. Disse tabeller skal i øvrigt ikke kommenteres nærmere - blot skal det bemærkes, at opgørelsen af branchegruppen er sket i en bestemt uge i

november 2002, mens den socioøkonomiske status er den vigtigste i løbet af 2002. Der vil derfor være mindre forskelle mellem fx tallene for de ikke-beskæftigede i de 2 opgørelser.

3. Forældrenes benyttelse af orlovsreglerne

<i>Udgangspunkt: De fødte børn</i>	Mens der i det foregående er taget udgangspunkt i de enkelte voksnes afholdelse af orlov, er udgangspunktet i dette afsnit de fødte eller nyadopterede børn. Hermed er det muligt at belyse, hvor meget orlov, der bliver taget i forbindelse med det enkelte barn, og hvordan forældrene fordeler orloven.
<i>Opgørelserne dækker børn født i april-december 2002</i>	Den 27. marts 2002 trådte de nye regler om barselsorlov i kraft - idet der dog var en overgangsordning for børn født i de første måneder af 2002. Det er derfor valgt at tage udgangspunkt i de 48.495 børn, der blev født i perioden 1. april til 31. december 2002, samt børn, der blev adopteret i samme periode, altså under den nye lov. Under de forskellige orlovsformer indgår orlov ved adoption sammen med fødselsorlov mv.
<i>2002 var et indkøringsår</i>	Loven om den forlængede barselsorlov blev først vedtaget få dage før den trådte i kraft. Selv om de børn, der indgår i analyserne, er født efter lovens ikrafttræden, kan man forestille sig, at forældrene ikke straks fik sat sig ind i de nye og komplicerede regler. En del forældre havde måske også foretaget en langtidspanlægning (fx ferieplanlægning) med udgangspunkt i den gamle lov. Man skal derfor være varsom med at antage, at mønsteret for anvendelsen af orlovsreglerne i 2002 umiddelbart kan overføres til senere år, hvor regelsættet har været mere indarbejdet i bevidstheden. På den måde skal man måske betragte 2002 som en art indkøringsår.
<i>Ikke fuldt dækkende</i>	Desværre er datamaterialet ikke helt komplet, idet barnets cpr-nummer i et mindre antal tilfælde ikke har kunnet findes. Sådanne dagpengesager har det derfor ikke været muligt at knytte til barnet. Denne mangel kan på den ene side betyde, at nogle børn ikke er medtaget i analyserne, men det kan også betyde, at der for nogle børn mangler et eller flere dagpengeforløb, hvilket vil føre til en undervurdering af den afholdte orlov.
<i>Udskudt orlov kan ikke beskrives fuldstændig</i>	Det er muligt at forlænge den normale orlovsperiode eller udskyde dele af orloven helt til barnet fylder 9 år. Der kan derfor først gives en endelig og fuldstændig beskrivelse af udnyttelsen af orloven for børn født i 2002, når statistikken for 2011 udkommer! Langt størstedelen af orloven vedrørende børn født i 2002 er dog blevet taget i 2002-2003. Det kan nævnes, at for 663 børn var der tale om, at der ved udgangen af 2003 var en løbende orlovssag. I knap halvdelen af tilfældene havde forældrene forlænget orlovperioden ved efter aftale med arbejdsgiveren at arbejde på deltid. Selv om de pågældende sager er fortsat ind i 2004 dækker opgørelserne kun dagpengedagene i 2003.
<i>Ikke muligt at afgøre, hvorfor nogen ikke holder orlov</i>	Det er kun forældre, der er tilknyttet arbejdsmarkedet, der kan modtage dagpenge. At der fx ved 38 pct. fødslerne er tale om, at det kun er moderen, der holder orlov, kan ikke tolkes som om faderen måske ikke ønsker at være hjemme hos barnet. Der kan være tale om, at faderen fx er uddannelsessøgende og derfor ikke kan modtage dagpenge, eller faderen kan fx benytte feriedage i stedet for at modtage dagpenge. I et mindre antal tilfælde vil det også forekomme, at der ikke er udlagt nogen far til barnet, eller at faderen bor i udlandet. Desværre er det ikke muligt at skelne mellem tilfælde, hvor faderen ikke har villet, og hvor faderen ikke har kunnet holde orlov.
<i>'Fordelingstyper' i stedet for familietyper</i>	I forbindelse med befolkningsstatistikken mv. inddeles som regel i forskellige familietyper. Dette giver derimod ikke så megen mening i denne sammenhæng. Moderen og faderen kan fx godt begge holde orlov, selv om de ikke bor sammen og derfor ikke danner en familie. I tabellerne opdeles i stedet i 3 'fordelingstyper': Tilfælde, hvor kun faderen, kun moderen eller begge har taget orlov i kortere eller længere tid. Den type, hvor kun moderen har holdt orlov, kan derfor dække over parfamilier, hvor faderen

ikke har kunnet eller villet udnytte orloven, men den kan også dække over enlige mødre eller mødre, der bor sammen med en anden end faderen.

Populationen I alt indgår 37.839 børn, hvor moderen eller faderen har modtaget dagpenge, i analyserne. De fordeler sig således på de forskellige kombinationer:

Alle børn	37.839
- Heraf kun mor med graviditetsorlov	393
Både graviditets- og barselorlov i alt	37.446
Mor og far har begge holdt orlov efter fødslen	20.354
Kun mor har holdt orlov efter fødslen	13.916
Kun far har holdt orlov efter fødslen	3.176
- Heraf hvor mor heller ikke har holdt graviditetsorlov	2.688

Fordeling efter orlovens samlede længde I oversigtstabel 6 a - 6 c er børnene fordelt efter hvor mange uger, forældrene i alt har holdt orlov. Faderens særlige fædreorlov vil normalt være taget samtidig med en del af moderens orlov de første 14 uger efter fødslen, mens den fælles 32-ugers orlov i langt overvejende grad enten kun tages af moderen, eller tages af moderen og faderen på skift - se senere.

Oversigtstabel 6 a. **Graviditets-, fødsels- og barselorlov fordelt mellem mor og far - børn født i 2002**

	Antal børn i alt	Gennemsnitligt antal dage pr. barn		
		Fars orlov	Mors orlov	Orlov i alt
Alle	37 839	16	326	342
0-2 uger pr. barn	2 148	13	1	13
3-16 uger pr. barn	1 457	24	34	58
17-30 uger pr. barn	1 792	21	162	183
31-40 uger pr. barn	3 644	19	235	254
41-47 uger pr. barn	4 139	16	297	313
48 uger pr. barn	1 175	12	327	339
49-78 uger pr. barn	21 900	14	388	403
79 uger eller mere pr. barn	1 584	16	652	669

Samlet orlov før og efter fødslen: 342 dage

Af oversigtstabel 6 a, der dækker både orlov før og efter fødslen, fremgår bl.a., at den samlede orlov pr. barn i gennemsnit er på 342 dage, hvoraf faderen tager de 16 dage. For 58 pct. af børnene er den samlede orlovs længde mellem 49 og 78 uger.

Oversigtstabel 6 b. **Fødsels- og barselorlov fordelt mellem mor og far - børn født i 2002**

	Antal børn i alt	Gennemsnitligt antal dage pr. barn		
		Fars orlov	Mors orlov	Orlov i alt
Alle	37 446	16	268	284
0-2 uger pr. barn	2 532	13	0	13
3-16 uger pr. barn	1 260	28	39	66
17-30 uger pr. barn	3 531	17	164	181
31-40 uger pr. barn	6 100	18	238	255
41-47 uger pr. barn	12 976	11	308	320
48 uger pr. barn	6 263	19	317	336
49-78 uger pr. barn	4 201	18	380	397
79 uger eller mere pr. barn	583	18	636	654

Samlet orlov efter fødslen: 284 dage

Oversigtstabel 6 b dækker kun orlov efter fødslen. Antallet af børn er derfor lidt mindre end i oversigtstabel 6 a, idet der forekommer et lille antal tilfælde, hvor moderen kun har holdt orlov før men ikke efter fødslen. I gennemsnit holdes der 284 dages orlov, hvoraf faderen holder de 16. For 17 pct. af børnene holdes netop 48 uger svarende til moderens 14 uger plus faderens 2 uger plus de 32 ugers fælles orlov. For 13 pct. af børnene holdes der orlov ud over de 48 uger.

Barnets køn har ingen betydning for orlovs længden

Der er supplerende foretaget en optælling (ikke vist) svarende til tabel 6 b, men særskilt for drengebørn og pigebørn. Såvel den samlede orlov som dens fordeling mellem moderen og faderen er uafhængig af barnets køn.

3 typiske orlovs længder

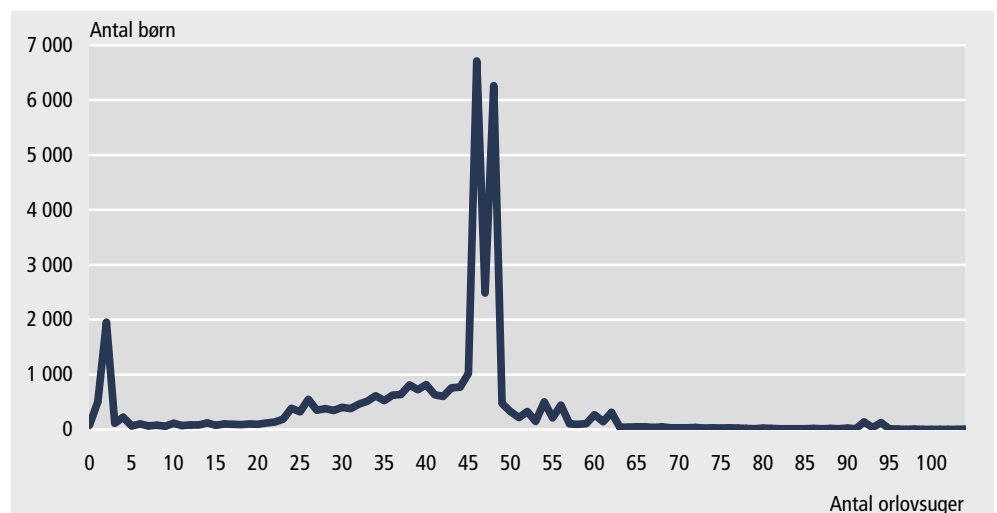
Fordelingen af længden af den samlede orlov efter fødslen er også vist i figur 2, hvor 3 'toppunkter' tydeligt ses: 2 ugers orlov (typisk hvor faderen holder den særlige fædreorlov, mens moderen ikke er dagpengeberettiget), 46 uger og 48 uger (typisk hvor moderen holder den fulde orlov og faderen, hvis han er dagpengeberettiget, holder 2 ugers fædreorlov).

2 mindre toppunkter

Herudover er der et par mindre toppunkter omkring uge 54/56 og uge 60/62 efter fødslen. De hænger sammen med muligheden for med nedsatte dagpenge at forlænge den fælles orlov på 32 uger med 14 uger for beskæftigede lønmodtagere og selvstændige og med 8 uger for andre.

Figur 2.

Børnene fordelt efter længden af den samlede orlov efter fødslen

Når begge holder orlov

Oversigtstabel 6 c svarer til 6 b - blot er her kun medtaget de tilfælde, hvor begge forældre har holdt orlov efter fødslen. Den samlede orlovs længde er på 311 dage - altså væsentligt mere end de 284 dage i tabel 6 b, der også dækkede situationer, hvor kun den ene part holdt orlov. Når begge forældre holder orlov, bliver den samlede orlov altså forlænget mere end med de 2 ugers fædreorlov.

Oversigtstabel 6 c.

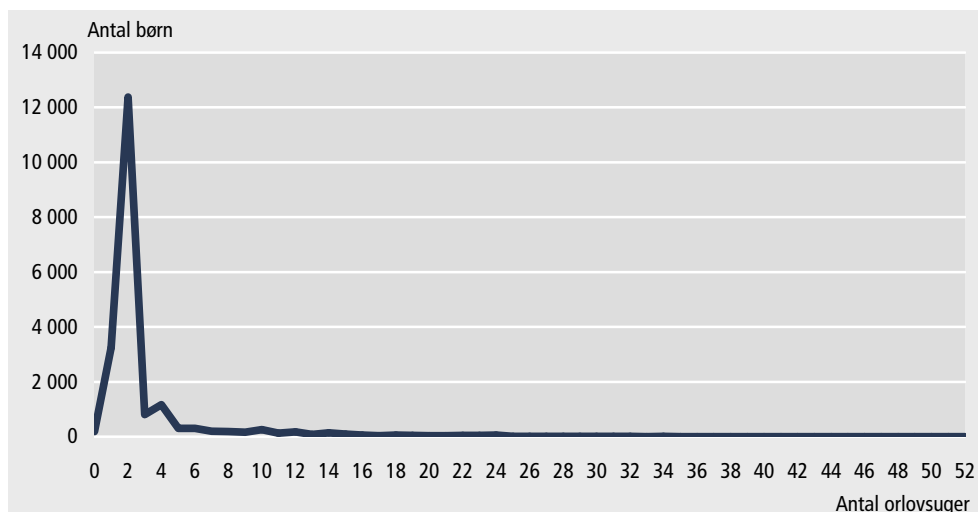
Fødsels- og barselorlov fordelt mellem mor og far - børn født i 2002. Kun tilfælde, hvor både mor og far har holdt orlov

	Antal børn i alt	Gennemsnitligt antal dage pr. barn		
		Fars orlov	Mors orlov	Orlov i alt
Alle	20 354	24	288	311
0-2 uger pr. barn	48	13	4	18
3-16 uger pr. barn	362	18	59	77
17-30 uger pr. barn	1 989	20	163	184
31-40 uger pr. barn	3 730	24	233	256
41-47 uger pr. barn	4 987	28	293	321
48 uger pr. barn	6 135	20	316	336
49-78 uger pr. barn	2 761	27	372	399
79 uger eller mere pr. barn	342	28	624	653

Faderens orlov

Fordelingen af faderens orlov efter varighed er særskilt vist i figur 3. Typisk holder faderen netop de 2 ugers fædreorlov. I 22 pct. af tilfældene holder faderen 3 eller flere ugers orlov. I kun 1 pct. af tilfældene holder faderen orlov i mere end 24 uger.

Figur 3. Børnene fordelt efter længden af faderens orlov - kun tilfælde, hvor både mor og far har holdt orlov

Den samlede orlovs
fordeling

Oversigtstabel 7 a dækker orlov både før og efter fødslen. Her er børnene inddelt efter, om kun moderen, kun faderen eller begge har taget orlov. Ud af de i alt 37.839 børn, er der 2.688 børn, hvor det kun er faderen, der har holdt orlov - det vil typisk være situationer, hvor moderen ikke er erhvervsaktiv. I knap 21.000 tilfælde - det er 55 pct. af alle børnene - har både moderen og faderen holdt orlov. I alt har 35.151 mødre holdt i gennemsnit 351 dage med orlov, mens 23.530 fædre har holdt 25 dage med orlov.

Oversigtstabel 7 a.

Forældre med graviditets-, fødsels- og barselorlov i alt efter orlovs længde - børn født i 2002

	Fordelingstype						Far	Mor
	Kun far	Kun mor	Både mor og far		Alle dagpen- gemod- tagere			
			Far	Mor				
Alle børn								
Antal forældre med dagpenge	2 688	14 309	20 842	20 842	58 681	23 530	35 151	
Dage pr. mor/far	34	363	24	344	220	25	351	
0-14 uger pr. barn								
Antal forældre med dagpenge	2 475	450	552	552	4 029	3 027	1 002	
Dage pr. mor/far	20	45	16	38	25	19	41	
15-52 uger pr. barn								
Antal forældre med dagpenge	211	8 484	11 302	11 302	31 299	11 513	19 786	
Dage pr. mor/far	190	313	25	287	199	28	298	
53-78 uger pr. barn								
Antal forældre med dagpenge	1	4 810	7 970	7 970	20 751	7 971	12 780	
Dage pr. mor/far	462	441	23	408	268	23	421	
79 uger eller mere pr. barn								
Antal forældre med dagpenge	1	565	1 018	1 018	2 602	1 019	1 583	
Dage pr. mor/far	658	684	24	636	407	25	653	

Fordelingen af orlov
efter fødslen

Oversigtstabel 7 b belyser orloven efter fødslen. Det samlede antal børn er 393 lavere end i tabel 7 a svarende til de tilfælde, hvor der kun er taget graviditetsorlov, men ikke orlov efter fødslen. Antallet af tilfælde, hvor kun faderen har taget orlov, er 488

større end i tabel 7 a svarende til de børn, hvor moderen har taget graviditetsorlov, men kun faderen har taget orlov efter fødslen.

Oversigtstabel 7 b.

Forældre med fødsels- og barselorlov efter orlovslængde - børn født i 2002

	Fordelingstype						
	Kun far	Kun mor	Både mor og far		Alle dagpen- gemod- tagere	Far	Mor
			Far	Mor			
Alle børn							
Antal forældre med dagpenge	3 176	13 916	20 354	20 354	57 800	23 530	34 270
Dage pr. mor/far	33	300	24	288	184	25	293
0-2 uger pr. barn							
Antal forældre med dagpenge	2 424	60	48	48	2 580	2 472	108
Dage pr. mor/far	13	8	13	4	13	13	6
3-14 uger pr. barn							
Antal forældre med dagpenge	511	299	282	282	1 374	793	581
Dage pr. mor/far	49	70	17	50	47	38	61
15-46 uger pr. barn							
Antal forældre med dagpenge	239	11 528	8 523	8 523	28 813	8 762	20 051
Dage pr. mor/far	188	288	26	230	192	30	263
47 uger eller mere pr. barn							
Antal forældre med dagpenge	2	2 029	11 501	11 501	25 033	11 503	13 530
Dage pr. mor/far	560	415	23	338	199	23	349

Brug af de forskellige orlovstyper

Oversigtstabel 8 belyser anvendelsen af lovens forskellige typer af orlov efter fødslen/adoptionen, idet graviditetsbetinget sygdom og bortadoption ikke er medtaget. Antallene af forældre er opgjort brutto på den måde, at fx en far, der både har taget den særlige 2-ugers fædreorlov og også en del af den fælles 32-ugers orlov, er medtalt begge steder. Har en person derimod delt den fælles orlov op i flere delperioder, tæller det kun med én gang. Under 'Alle arter' er personerne optalt netto.

Fødselsorlov

Fødselsorlov de første 14 uger efter fødslen er normalt reserveret moderen, der da også i langt de fleste tilfælde udnytter denne orlov. Der er et mindre antal fædre, der også benytter en del af denne orlov fx i forbindelse med moderens sygdom. I tallet for mænd, der har benyttet fødselsorloven, kan dog også indgå kommunale fejlregistreringer, så der i virkeligheden er tale om, at faderen har benyttet en del af den fælles 32-ugers orlov.

Fædreorlov

Den særlige 2-ugers fædreorlov efter fødslen bliver benyttet af 21.905 mænd svarende til 58 pct. af de 37.839 børn, der indgår i analysen.

Fælles orlov

Den fælles orlov på 32 uger (med ret til forlængelse med nedsatte dagpenge) benyttes fortrinsvis af mødrene - det gælder såvel antalsmæssigt, hvor næsten 7 gange flere mødre tager orlov, men også målt i forhold til orlovslængden, hvor mødrenes orlov er 4,5 gange længere end mændenes.

Udskudt orlov

I alt 102 forældre har benyttet reglerne om retsbaseret udskydelse af orloven og 2.243 forældre har brugt reglerne om den aftalebaserede udskydelse af orloven. Men disse tal siger ikke så meget, da det endnu ikke kan vides, hvor mange flere forældre, der vil udnytte muligheden for at afholde udskudt orlov fx i forbindelse med barnets institutionsskift eller ved skolestart.

Forlænget orlov på deltid 938 forældre - hovedsagelig kvinder - har udnyttet muligheden for at forlænge orloven ved at have genoptage arbejdet delvis under det 'ordinære' barselsforløb de første 46 uger.

Adoption 58 forældre i alt holdt orlov i forbindelse med adoption. For adoption findes de samme forskellige orlovstyper som for fødsel, men pga. de små tal er de ikke vist særskilt. Pga. manglende cpr-numre på nogle børn er tallet sandsynligvis undervurderet.

Oversigtstabel 8. **Modtagere af fødsels- og barselsdagpenge efter art - børn født i 2002**

	Fordelingstype						Far	Mor
	Kun far	Kun mor	Både mor og far		Alle dagpen- gemod- tagere			
			Far	Mor				
Alle arter								
Antal forældre med dagpenge	3 176	13 916	20 354	20 354	57 800	23 530	34 270	
Dage pr. mor/far	33	300	24	288	184	25	293	
2 uger efter fødsel, fædreorlov								
Antal forældre med dagpenge	3 073	.	18 832	.	21 905	21 905	.	
Dage pr. far	14	.	14	.	14	14	.	
Fødsel første 14 uger								
Antal forældre med dagpenge	217	13 567	544	19 536	33 864	761	33 103	
Dage pr. mor/far	85	96	34	96	95	48	96	
Fødsel, 32 uger fælles orlov med mulighed for forlængelse								
Antal forældre med dagpenge	617	13 713	4 561	20 069	38 960	5 178	33 782	
Dage pr. mor/far	58	203	40	189	174	42	194	
Retsbaseret udskudt orlov 8-13 uger inden 9 år								
Antal forældre med dagpenge	7	18	36	41	102	43	59	
Dage pr. mor/far	70	63	64	54	60	65	57	
Aftalebaseret udskudt orlov 32 uger inden 9 år								
Antal forældre med dagpenge	83	585	490	1 085	2 243	573	1 670	
Dage pr. mor/far	78	105	44	101	89	49	102	
Aftalebaseret forlængelse på deltid								
Antal forældre med dagpenge	4	334	50	550	938	54	884	
Dage pr. mor/far	118	115	60	128	120	64	123	
Adoption - alle arter								
Antal forældre med dagpenge	1	12	17	28	58	18	40	
Dage pr. mor/far	176	171	39	185	139	46	181	

Hvorledes deles orloven? Oversigtstabel 9 belyser hvordan forældrene deler den samlede orlov efter fødslen i de tilfælde, hvor de begge tager en del af den. Det fremgår, at det hyppigst sker ved at mødrene tager netop 46 uger og fædrene netop 2 uger - altså at moderen ud over de første 14 uger tager hele den fælles orlov, mens fædrene 'nøjes' med den særlige fædreorlov. Det sker i 5.245 tilfælde eller 26 pct. af alle. 1.161 eller knap 6 pct. af mændene tager mere end 10 ugers orlov, og i de tilfælde tager moderen typisk 25-34 ugers orlov.

Oversigtstabel 9.

Fødsels- og barselsorlov fordelt mellem mor og far - børn født i 2002. Kun tilfælde, hvor både mor og far har holdt orlov efter fødslen

	Mødre med dagpenge i alt	0-14 uger	15-24 uger	25-34 uger	35-45 uger	46 uger	47 uger eller mere
Fædre med dagpenge i alt	20 354	548	1 543	3 197	5 487	6 866	2 713
Under 2 uger	3 430	59	193	453	773	1 470	482
2 uger	12 382	288	706	1 550	2 738	5 245	1 855
3-4 uger	1 963	40	173	353	1 045	107	245
5-10 uger	1 418	55	135	361	739	30	98
Over 10 uger	1 161	106	336	480	192	14	33

Tages orloven samtidig eller forskudt?

Set ud fra barnets synspunkt er det ikke kun interessant, hvor mange dagpengedage moderen og faderen har taget tilsammen. Det er også interessant, i hvor høj grad dagene er taget på samme tid, eller om de er benyttet til at gøre den samlede orlovsperiode så lang som mulig. I de tilfælde, hvor både moderen og faderen har holdt orlov efter fødslen, er det derfor optalt, hvor mange dage orloven er blevet holdt samtidig, og hvor mange dage, kun den ene af forældrene har holdt orlov. Den særlige 2-ugers fædreorlov er ikke medtalt.

Oversigtstabel 10.

Holder mor og far orlov samtidig? Kun børn født i 2002, hvor både mor og far har holdt orlov efter fødslen (ekskl. fædreorlov)

Antal dage med orlov pr. barn (ekskl. fædreorlov)	244
Heraf antal dage, hvor mor og far har haft orlov samtidig	4
Andel børn, hvor mor og far har taget mindst én orlovsdag samtidig	16 pct.

Det fremgår af oversigtstabel 10, at langt størstedelen af orloven er taget på forskellige dage. Kun i 4 dage i gennemsnit har barnet oplevet, at begge forældre havde orlov sammen, og kun 16 pct. af børnene har oplevet denne situation. Men selv om forældrene i langt de fleste tilfælde ikke holder orlov samtidig, kan barnet jo alligevel godt have begge forældre hjemme - fx hvis den ene part holder ferie.

Tages orloven som ét forløb - eller brydes den op?

Et andet element i fleksibiliteten ved den fælles 32-ugers orlov er, at man kan stykke den op i enkeltbidder. Oversigtstabel 11 dækker kun den fælles orlov, men den dækker alle tilfælde - altså tilfælde, hvor både mor og far holdt orlov, og tilfælde, hvor kun én af forældrene holdt orlov. En dagpengeperiode er opgjort som et afsluttet dagpengeforløb for en af forældrene. Har begge forældre orlov samtidig, tæller det med som 2 perioder. En afsluttet periode følges enten af en periode, hvor den anden part har orlov, eller af en periode, hvor ingen har orlov.

Oversigtstabel 11.

Muligheden for at dele den fælles orlov op i enkeltperioder - børn født i 2002

Antal børn, hvor mindst én af forældrene har benyttet den fælles orlov	34 385
Antal fædre med del af den fælles orlov	5 172
Antal dagpengeperioder, fædre	6 023
Antal mødre med del af den fælles orlov	33 681
Antal dagpengeperioder, mødre	42 526
Antal dagpengeperioder i alt	48 549
Andel af børn med 1 periode	70 pct.
Andel af børn med 2 perioder	21 pct.
Andel af børn med 3-4 perioder	8 pct.
Andel af børn med mere end 4 perioder	1 pct.

Det fremgår, at de 34.385 børn i alt har oplevet 48.549 dagpengeperioder (der kan have ligget samtidig eller efter hinanden). 70 pct. af børnene har kun oplevet én periode under den fælles orlov - dvs. at orloven ikke har været delt, hverken i småbidder

eller mellem forældrene. Kun 1 pct. af børnene har oplevet mere end 4 forskellige dagpengeperioder. Topscorer er et barn, der har oplevet hele 33 enkelte orlovspæroder - det kunne fx være fordi den voksne har arbejdet et par dage hver uge og taget orlov de øvrige dage.

Orlovslængde og fars/mors alder

Endelig viser oversigtstabel 12 a og b den gennemsnitlige orlovslængde efter fødslen fordelt efter forældrenes alder. Kun tilfælde, hvor begge forældre har holdt orlov, er medregnet. Forældrenes alder er alderen den 1. januar 2002.

Oversigtstabel 12 a.

Fødsels- og barselsorlov efter fars alder - børn født i 2002. Kun tilfælde, hvor både mor og far har modtaget dagpenge

	Antal dagpengemodtagere	Antal orlovsdage
Fædre i alt	20 354	24
Under 20 år	16	16
20-24 år	839	21
25-29 år	5 760	23
30-34 år	7 936	24
35-39 år	4 315	25
40-44 år	1 149	26
45-49 år	248	28
50-54 år	67	31
55 år og derover	24	50

Oversigtstabel 12 b.

Fødsels- og barselsorlov efter mors alder - børn født i 2002. Kun tilfælde, hvor både mor og far har modtaget dagpenge

	Antal dagpengemodtagere	Antal orlovsdage
Mødre i alt	20 354	288
Under 20 år	73	297
20-24 år	1 858	298
25-29 år	8 151	287
30-34 år	7 378	286
35-39 år	2 620	286
40 år og derover	274	287

For fædrene ses en klar tendens til, at orloven bliver længere med alderen, mens tendensen for kvinder er den modsatte - om end mindre udpræget. Den længere gennemsnitlige orlovslængde for de ældre fædre er delvis et resultat af, at de i højere grad tager en del af den fælles 32 ugers orlov. Blandt fædre under 25 år er det således 82 pct., der kun tager orlov i op til 14 dage, mens andelen blandt fædre over 40 år er mindre - 75 pct. Hertil kommer, at der blandt de ældre fædre er flere, der tager en relativt lang orlov. Fx er der 10,5 pct., der tager mere end 2 måneders orlov. Denne andel er kun på 4,4 pct. blandt de yngre fædre.

4. Metode og begreber

Metodemæssige problemer

Etagemodemæssigt problem i statistikken er, at det ofte forekommer, at dagpengene afregnes med forsinkelse. Der er derfor et antal dagpengedage i ét kalenderår, der først afregnes året efter, eller hvor der sker en efterregulering i det følgende år. I den indtil 2002 anvendte metode blev der under dagpengedage i året også medtaget dagpengedage, der var afholdt i året forud (eller endnu tidligere), men hvor afregningen eller efterreguleringen skete i året. Ud over at begrebet 'dagpengedage i året' blev lidt uklart, medførte det også i mange tilfælde, at de samme dagpengedage blev medtalt 2 gange i forskellige år. Specielt for 2002 betød det endvidere, at man medtog dagpengedage, der var afholdt efter et andet lovgrundlag.

Ny metode

De nye opgørelser medtager kun dagpengedage, der er afholdt i kalenderåret. Til gengæld betyder det, at nogle dagpengesager fra slutningen af året ikke kommer med

i årsstatistikken, da afregningen først sker året efter. Det samlede antal dagpengedage skønnes efter den nye metode at være undervurderet med ca. 3,5 pct., mens det efter den tidligere metode pga. dobbeltregninger var overvurderet endnu mere. Undervurderingen ved den nye metode påvirker især de korte orlovsperioder fra slutningen af året, herunder specielt mændenes 2 ugers fædreorlov.

<i>Visse sager er opdelt</i>	Antallet af afsluttede sager omfatter sager, der er afsluttet i 2003 (mens tidligere også sager, der blev afregnet i kalenderåret, men var afsluttet i året før, indgik). I en del tilfælde har Danmarks Statistik maskinelt opdelt en sag, der ikke er korrekt konteret af kommunen - fx hvor en graviditetssag fortsatte efter barnets fødsel. I sådanne tilfælde er sagen delt op i en graviditets- og en fødselssag.
<i>Problemer med et par kommuner</i>	Et specielt problem forelå i 2002 og 2003, idet et par kommuner en del af perioden benyttede et andet edb-system ved administrationen af dagpengene. Det har ikke været muligt fuldt ud at få data fra disse kommuner til at harmonere med data fra resten af landet.
<i>Sammenligning bagud må ske med forbehold</i>	På baggrund af de gennemførte revisioner kan de bragte tal ikke helt sammenlignes med det tidligere offentliggjorte. I artiklen indgår oplysninger fra 2002 beregnet efter den reviderede metode samt i oversigtstabel 1 og figur 1 summarisk omberegnete 2001-tal.
<i>Statistikbanken har 2002-tal efter begge metoder</i>	På www.statistikbanken.dk kan der findes tal for 2002 efter såvel den hidtidige som den reviderede opgørelsesmåde.
<i>Dagpengebeløb</i>	De anførte <i>dagpengebeløb</i> omfatter de dagpenge, der i løbet af året er udbetalt til den sikrede eller som refusion til arbejdsgivere, der yder fuld eller delvis løn under graviditet og barsel. I beløbene indgår derfor også udbetalinger vedr. fravær i året før samt efterreguleringer fra tidligere år, der er sket i året.
<i>Antal personer</i>	<i>Antallet af personer</i> opgøres normalt netto - dvs. at en person kun tæller med én gang i hver kategori i en tabel. Har den samme person fx modtaget flere forskellige former for dagpenge, er den pågældende kun medtalt én gang i totalerne. Af teksten i tabellerne fremgår, om antallet af personer dækker over de personer, der i 2003 har modtaget dagpenge, eller om det dækker over de personer, der i 2003 har haft orlovsdage med dagpenge. Forskellen udgør 3.188 personer, der ikke holdt orlov i 2003, men modtog dagpenge vedr. orlov afholdt i 2002 eller tidligere.
<i>Antal dagpengeuger</i>	<i>Antallet af dagpengeuger</i> er summen af uger med dagpenge i året, uanset om der er tale om ét eller flere forløb. Har en person på samme tid flere sager løbende, fordi den pågældende har flere arbejdsgivere eller modtager dagpenge både som lønmodtager og som selvstændig, medtælles ugerne for begge forløb. Det forekommer dog kun i meget begrænset omfang. Som nævnt dækker opgørelserne ikke et beskedent antal sager, hvor der blev holdt orlov i 2003, men hvor afregningen først skete i 2004. En dagpengeuge er opgjort som 1/7 af antallet af dage fra den første til den sidste dag med dagpenge. For en person med en normal 5-dages arbejdsuge betyder det, at et fravær mandag til fredag opgøres som 5/7 dagpengeuge. Et fravær fredag til tirsdag tæller også for 5/7 dagpengeuge. Dagpengene udbetales efter antallet af tabte arbejdsdage. I det første tilfælde udbetales dagpenge derfor for en fuld uge, mens de i det andet tilfælde kun udbetales for 3 tabte arbejdsdage. Resultatet kan derfor rent beregningsteknisk blive, at der opgøres et dagpengebeløb pr. dagpengeuge, der overstiger dagpengeregulernes maksimale dagpengebeløb pr. arbejdsuge.
<i>Antallet af dagpengesager</i>	<i>Antallet af dagpengesager</i> er en administrativ/teknisk præget inddeling, der bygger på dagpengelovens enkelte bestemmelser. I forbindelse med fødslen modtager moderen fx de første 14 uger dagpenge efter lovens § 13, stk. 1. Efter de 14 uger modtager hun dagpenge efter § 13, stk. 2 om fælles orlov. I opgørelserne indgår et samlet dagpengeforløb på mere end 14 uger derfor som 2 sager. For den fælles orlov er det muligt for faderen og moderen at holde den på skift, således at orloven stykkes op i et

antal mindre adskilte perioder. Sådanne delperioder indgår i statistikken som separate sager. Flytter en person fra én kommune til en anden opdeles sagen også i 2.

Inddeling efter sagsart Inddelingen i forskellige typer orlov bygger hovedsagelig på kommunernes kontering af den enkelte dagpengesag. Denne kontering følger ikke altid lovgivningens inddeling. For faderen gælder det, at han kun i særlige tilfælde (moderens sygdom mv.) kan benytte dele af den særlige 14-ugers fødselsorlov. Ønsker faderen at holde mere orlov end de 2 ugers fædreorlov, så skal han normalt tage hul på den fælles 32-ugers orlov. Kommunernes kontering skelner til tider ikke mellem, om det er den ene eller den anden type orlov, faderen har benyttet. Det samme gør sig i mindre omfang gældende for kvinderne.

Alle sager/ afsluttede sager I tabellerne skelnes mellem *alle sager* og *afsluttede sager*. Alle sager omfatter alle sager, med dagpengebetalinger i løbet af året, uanset om de startede året før eller ikke var slut ved årets udgang. Det opgjorte antal dagpengeuger dækker kun dagpengeuger i løbet af kalenderåret. Opgørelserne over alle sager er især anvendelige i forbindelse med vurderingen af det offentlige udgifter til dagpenge.

Afsluttede sager omfatter alle sager, der blev afsluttet i løbet af året. Det opgjorte antal dagpengeuger dækker hele sagens forløb - altså også dagpengeuger i året før. Opgørelserne af de afsluttede sager er især anvendelig i forbindelse med belysning af orlovslængderne. Specielt for den fælles 32-ugers orlov gælder, at den kan stykkes op i enkeltbidder - enten fordi der holdes pauser ind imellem, eller fordi moderen og faderen skiftes til at holde orlov. Hver enkelt afsluttet del af denne orlov indgår som en afsluttet sag.

5. Reglerne om dagpenge ved graviditet, fødsel og adoption

I dette afsnit beskrives de regler om dagpenge ved graviditet, fødsel og adoption, der trådte i kraft den 27. marts 2002. Reglerne findes i *Lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel*.

Fraværret og dagpengeret Det er dagpengereglerne, der beskrives her. Ud over reglerne om dagpenge findes der regler om selve *fraværret* i *Lov om ligebehandling af mænd og kvinder mht. beskæftigelse og barselsorlov mv.* Fraværret gælder også selv om den pågældende ikke opfylder beskæftigelseskravene for at få dagpenge. En kvindelig lønmodtager har 4 uger før det skønnede fødselstidspunkt ret til fravær. Efter fødslen har moderen ikke blot ret men *pligt* til orlov i de første 2 uger. I de næste 12 uger har moderen ret til fravær. Faderen har ret til 2 ugers fravær ved fødslen. Efter de 14 uger har såvel moderen som faderen *ret til fravær* i hver 32 uger. Men tilsammen har moderen og faderen kun *ret til dagpenge* i tilsammen 32 uger - jf. dog muligheden for forlængelse.

Personkreds Dagpengeordningen omfatter alle erhvervsaktive personer, der lider et indtægtstab ved uarbejdsdygtighed på grund af graviditet, fødsel eller adoption, og som opfylder visse krav til beskæftigelsens omfang. Ordningen gælder både lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende, herunder også lønmodtagere, der modtager arbejdsløshedsdagpenge eller ydelser, der træder i stedet herfor, samt elever i lønnet praktik. Uddannelsessøgende forældre har ret til barselsdagpenge, såfremt de ville have været berettiget til arbejdsløshedsdagpenge, hvis de ikke var blevet forhindret pga. barsel, dvs. at de inden udløbet af de almindelige 46 ugers orlov har afsluttet en erhvervmæssig uddannelse på mindst 18 måneder.

Regler for dagpenge I forbindelse med graviditet og fødsel findes en række forskellige faser. Reglerne for adoption svarer stort set til reglerne for fødsel, så de skal ikke gennemgås særskilt.

Før fødslen Moderen har ret til dagpenge fra 4 uger før det skønnede fødselstidspunkt. Hvis graviditeten har et sygeligt forløb, hvis arbejdets særlige karakter medfører risiko for fosteret, eller hvis graviditeten pga. offentlige bestemmelser forhindrer moderen i at varetage sit arbejde, kan graviditetsorloven begynde tidligere.

Arbejdsgiveren skal herudover betale løn eller dagpenge under fravær pga. forebyggende graviditetsundersøgelser. Da der i disse tilfælde ikke udbetales dagpenge fra det offentlige, indgår disse dagpenge ikke i statistikken.

<i>Første 14 uger - fødselsorlov</i>	Moderen har ret til dagpenge i de første 14 uger efter fødslen. Faderen kan i ganske særlige tilfælde (fx pga. moderens sygdom eller død) overtage moderens ret til dagpenge.
<i>Fædreorlov</i>	I samme periode har faderen ret til dagpenge i 2 sammenhængende uger - fædreorlov.
<i>Efter 14 uger - forældreorlov</i>	Moderen og faderen har herudover tilsammen ret til dagpenge under 32 ugers forældreorlov. Denne periode kan frit deles mellem moderen og faderen, og de kan holde orlov på skift eller samtidig. Faderen kan også vælge at holde en del af den fælles forældreorlov inden for de første 14 uger efter fødslen.
<i>Tilsammen 52 uger med fulde dagpenge</i>	Alt i alt har forældrene tilsammen ret til 52 ugers orlov med fulde dagpenge, nemlig moderens 4 uger før fødslen, moderens 14 uger efter fødslen, faderens 2 uger samt de 32 ugers fælles orlov.
<i>Retsbaseret forlængelse af orlov</i>	De 32 ugers fælles forældreorlov kan forlænges med 14 uger for beskæftigede lønmodtagere og selvstændige og med 8 uger for andre. Der kan ikke vælges andre perioder end netop de 14, henholdsvis 8 uger. Ved en sådan forlængelse nedsættes dagpengebeløbet forholdsvis, så det i alt kommer til at svare til de fulde dagpenge i 32 uger. Hermed forlænges den samlede orlovperiode med dagpenge fra 52 uger til 60 eller 66 uger med reducerede dagpenge.
<i>Aftalebaseret forlængelse ved delvis genoptagelse af arbejdet</i>	Forældrene eller en af forældrene kan vælge at forlænge en del af den samlede orlov ved at genoptage arbejdet delvis under det 'ordinære' orlovsforløb på 46 uger, dog ikke under moderens første 2 ugers orlov. For lønmodtagere kræves dog, at det aftales med arbejdsgiveren. Ved en sådan forlængelse nedsættes dagpengene i forhold til det omfang, hvor arbejdet genoptages. De bragte tal for den aftalebaserede forlængelse på deltid dækker kun perioden efter udløbet af de 46 uger - altså den periode, hvor orloven blev forlænget.
<i>Retsbaseret udskydelse af orlov</i>	Forældrene har mulighed for at udskyde en del af orloven til barnet fylder 9 år. Beskæftigede lønmodtagere og selvstændige har ret til at udskyde mindst 8 og højst 13 uger af 32-ugers perioden. Udskydelsen kan ikke deles af de 2 forældre, og den udskudte periode skal holdes sammenhængende.
<i>Aftalebaseret udskydelse af orlov</i>	Herudover kan begge forældre aftale med arbejdsgiveren at udskyde hele eller dele af 32-ugers perioden til afholdelse inden barnet fylder 9 år. Tilsvarende ret gælder for selvstændige. Ved en sådan aftalebestemt udskydelse stilles der ikke krav om den udskudte periodes længde, eller om at de udskudte dagpengeuger skal afholdes i en sammenhængende periode.
<i>Delvis genoptagelse af arbejdet</i>	I hele orlovsforløbet (bortset fra moderens første 2 uger efter fødselen) har man mulighed for at genoptage arbejdet delvis (for lønmodtagere dog højst 29½ time ved en normal ugentlige arbejdstid på 37 timer og for selvstændige højst halvdelen af den normale ugentlige arbejdstid) og så modtage dagpenge for de øvrige timer. Dagpengeperioden forlænges ikke herved.
<i>Andre former for barselsorlov</i>	Ud over disse generelle regler findes der specielle regler omkring bl.a. børn, der er dødfødte eller dør eller bortadopteres inden 32 uger efter fødslen, og omkring børn, der indlægges på sygehus i barselsperioden. Disse og andre specialregler skal ikke omtales her.
<i>Beregning af dagpengene</i>	Dagpengene beregnes på grundlag af den sikredes dagpengegivende indtægt. Der skelnes mellem lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende.

Dagpenge til beskæftigede lønmodtagere beregnes på grundlag af den timeindtægt, som lønmodtageren ville have været berettiget til under fraværet efter betaling af arbejdsmarkedsbidrag.

Personer, der ikke er i beskæftigelse, får udbetalt et dagpengebeløb, der svarer til de arbejdsløshedsdagpenge mv., som vedkommende ellers ville have modtaget.

Til dagpengegivende indtægt for selvstændige medregnes erhvervsindtægt, som i væsentlig grad skyldes egen arbejdsindsats. Det kan være overskud af egen erhvervs-virksomhed, ydelse for udvalgsposter, honorarer mv. For en medhjælpende ægtefælle er beregningsgrundlaget den skattepligtige indkomst, der er overført til personen.

Dagpengenes størrelse Dagpengemaksimum ved barselsdagpenge er som ved sygedagpenge, dvs. i 2003 på 3.113 kr. om ugen. Beløbet reguleres hver 1. januar med satsreguleringsprocenten. Personer med en dagpengegivende indtægt større end maksimum får derfor mindre end 100 pct. dækning af tabt indtægt, mens personer med en normal indtægt mindre end maksimumsbeløbet får et dagpengebeløb, der netop svarer til den normale indtægt.

For lønmodtagere, der gennem faglige overenskomster er sikret fuld løn under graviditet og fødsel, har dagpengemaksimum som sådan ingen betydning - her udgør maksimumsbeløbet grænsen for, hvor meget arbejdsgiveren får refunderet fra kommunen.

Dagpengenes udbetaling Dagpengene udbetales af kommunen, der får det fulde beløb refunderet fra staten. Udbetaler arbejdsgiveren løn under barsel til lønmodtageren, udbetales et beløb svarende til dagpengene af kommunen til arbejdsgiveren.

Der udbetales kun dagpenge for de dage, hvor den sikrede skulle have været på arbejde. Har en person flere arbejdsgivere, fx ved kombination af 2 deltidsjob, beregnes dagpenge for hvert enkelt arbejdsforhold.

Mere information Oplysninger kan endvidere findes i Danmarks Statistikbank, www.statistikbanken.dk.

Yderligere beskrivelse af kilder og metoder findes i varedeklarationerne på Danmarks Statistiks hjemmeside, www.dst.dk/varedeklaration.

Henvendelse Bo Møller, tlf. 39 17 31 04, bom@dst.dk

En tilsvarende opgørelse for 2002, hvor tabelindhold mv. dog var en del anderledes, er offentliggjort i indeværende serie 2003:14.

Tabel 1. Udgifter samt antal dagpengeuger ved graviditet, fødsel og adoption fordelt efter køn og amter. 2003

	Udbetalte beløb i året - også vedr. tidligere år			Antal dagpengeuger i året		
	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt
	1.000 kr.			uger		
I alt	441 401	7 308 214	7 749 615	140 228	2 604 717	2 744 945
Københavns Kommune	63 290	817 121	880 412	20 390	285 515	305 905
Frederiksberg Kommune	13 050	160 911	173 962	4 390	55 433	59 822
Københavns Amt	50 457	834 731	885 188	15 989	295 891	311 880
Frederiksborg Amt	30 252	530 758	561 010	9 425	184 630	194 054
Roskilde Amt	18 638	345 971	364 609	5 817	119 693	125 509
Vestsjællands Amt	21 231	368 324	389 554	6 604	130 945	137 549
Storstrøms Amt	17 483	311 010	328 493	5 507	110 309	115 816
Bornholms Regionskommune	2 636	42 092	44 728	851	15 783	16 634
Fyns Amt	31 619	525 450	557 070	11 265	199 740	211 004
Sønderjyllands Amt	17 008	323 072	340 080	5 263	115 835	121 098
Ribe Amt	17 177	304 215	321 392	5 384	109 061	114 445
Vejle Amt	27 471	515 274	542 745	8 564	181 580	190 144
Ringkøbing Amt	22 663	414 372	437 035	7 089	151 501	158 591
Århus Amt	55 327	899 514	954 841	17 141	321 237	338 378
Viborg Amt	18 494	324 154	342 648	5 878	116 857	122 736
Nordjyllands Amt	37 239	633 337	670 576	11 524	226 491	238 014

Tabel 2. Afsluttede dagpengesager ved graviditet eller fødsel fordelt efter erhverv. Kvinder 2003

	Antal sager	Graviditet			Antal sager	Fødsel			
		Antal dagpengeuger - også i året før					Antal dagpengeuger - også i året før		
		0-2 uger	3-14 uger	15 eller flere uger			0-14 uger	15-46 uger	47 eller flere uger
		pct.				pct.			
I alt	46 359	8	61	31	76 723	1	42	57	
Landbrug, fiskeri og råstofudvinding	547	7	51	41	861	1	42	57	
Industri	4 838	9	59	33	8 185	1	43	56	
Energi- og vandforsyning	99	9	75	16	156	0	46	54	
Bygge- og anlægsvirksomhed	520	9	60	31	809	1	42	57	
Handel, hotel- og restaurationsvirksomhed mv.	6 939	7	60	33	11 366	1	44	55	
Transportvirksomhed, post og telekommunikation	1 776	7	60	33	2 915	1	43	55	
Finansieringsvirksomhed mv.	5 527	7	68	26	9 484	1	42	57	
Offentlige og personlige tjenesteydelser	20 585	8	62	30	34 492	1	40	59	
Ikke erhvervsaktiv eller uoplyst	5 528	10	59	31	8 455	1	44	55	

Tabel 3. Afsluttede dagpengesager ved graviditet eller fødsel fordelt efter socioøkonomisk status. Kvinder 2003

	Antal sager	Graviditet			Antal sager	Fødsel		
		Antal dagpengeuger - også i året før				Antal dagpengeuger - også i året før		
		0-2 uger	3-14 uger	15 eller flere uger		0-14 uger	15-46 uger	47 eller flere uger
		pct.				pct.		
I alt	46 359	8	61	31	76 723	1	42	57
Selvstændige, medarbejdende ægtefæller	979	10	56	34	1 662	2	42	57
Topledere	285	6	67	26	486	1	48	50
Lønmodtagere på højeste niveau	5 971	7	75	18	10 483	2	42	57
Lønmodtagere på mellemniveau	10 723	8	65	27	18 295	1	41	58
Lønmodtagere på grundniveau	17 845	8	58	35	29 202	1	42	57
Lønmodtagere uden nærmere angivelse	5 146	8	54	38	8 325	1	42	57
Arbejdsløse	1 700	9	59	32	3 170	1	38	60
Ude af erhverv i øvrigt	3 710	10	59	31	5 100	1	47	51

Tabel 4. Afsluttede dagpengesager ved fødsel fordelt efter erhverv. Mænd 2003

	Antal sager	Fødsel		
		Antal dagpengeuger - også i året før		
		0-2 uger	3-14 uger	15 eller flere uger
		pct.		
I alt	41 360	2	89	9
Landbrug, fiskeri og råstofudvinding	1 507	2	93	5
Industri	8 999	3	91	6
Energi- og vandforsyning	187	2	87	11
Bygge- og anlægsvirksomhed	4 413	3	92	5
Handel, hotel- og restaurationsvirksomhed mv.	6 543	3	92	5
Transportvirksomhed, post og telekommunikation	3 023	2	88	9
Finansieringsvirksomhed mv.	6 236	2	88	10
Offentlige og personlige tjenesteydelser	8 114	2	83	16
Ikke erhvervsaktiv eller uoplyst	2 338	3	86	11

Tabel 5. Afsluttede dagpengesager ved fødsel fordelt efter socioøkonomisk status. Mænd 2003

	Antal sager	Fødsel		
		Antal dagpengeuger - også i året før		
		0-2 uger	3-14 uger	15 eller flere uger
		pct.		
I alt	41 360	2	89	9
Selvstændige, medarbejdende ægtefæller	2 012	3	90	7
Topledere	763	3	94	4
Lønmodtagere på højeste niveau	7 224	2	84	14
Lønmodtagere på mellemniveau	5 881	2	89	9
Lønmodtagere på grundniveau	16 645	2	91	7
Lønmodtagere uden nærmere angivelse	6 554	3	90	7
Arbejdsløse	809	2	85	13
Ude af erhverv i øvrigt	1 472	4	86	10

SOCIALE FORHOLD, SUNDHED OG RETSVÆSEN 2004:16
Statistiske Efterretninger
ISSN (trykt udgave) 1399-0659
ISSN (elektronisk udgave) 1601-0973
www.dst.dk/efterretninger

Abonnement (internet) for 2004: 473,00 kr.
Abonnement (papir) for 2004: 780,00 kr.
Løssalg: 37,00 kr.
Ekspeditionsgebyr: 30 kr.
Salg hele døgnet: publsalg@dst.dk, tlf. 39 17 30 20 eller www.dst.dk
© Danmarks Statistik, Sejrøgade 11, 2100 København Ø.
Tryk: Danmarks Statistiks Trykkeri
